

Чому перепели плачуть?..

Тепер, коли і сам пишу я книги,
Понадусе боліть мені за те,
Аби перо не стало стержнем дзиги
Угрі пустій, бо йдеться просвяте...

П. ВОРОНЬКО

Давно переконалася, немає нічого випадкового у цьому житті. Отож зовсім не випадково потрапила мені до рук книга Євгена Шморгун "Плач перепела" і викликала цілу хвилю міркувань.

Без внутрішньої чесності, постійної роботи душі, вірності художній та життєвій правді література нині нічого не варта. Покликання справжньої літератури - бити у дзвони правдою, аби та відлунювала в кожній чутливій душі стоголосям роздумів.

Відрядно, що кожен читач сьогодні може вільно, не криючись від всіляких переслідувань, міркувати над прозою Івана Багряного, Уласа Самчука, Бориса Старчевського і, як наразі маємо, Євгена Шморгун. Гортуючи гіркі сторінки нашої історії, ми розуміємо сьогодні справжній присмак жаху і смерті.

Драматична епопея повоєнних років із різноманітністю в ній трагічних сюжетів, з героїчною поведінкою і лицарськими вчинками, з одержимістю духу, із вимушеною жертвовністю й самооферою, з піднесеністю смрті за Україну оживає сьогодні із творчості поетів та прозаїків, які довго залишалися незнаними.

І як добре, що до їх голосу долучаються наші письменники-учасники, які вміють і мають що сказати допитливому читачеві. Які своїм сміливим пером знайшли полуду багатолітньої брехні з наших душ і наче очищають їх од скверні. Такою є нова повість Євгена Шморгун "Плач перепела", яку пронизує національно-визвольна ідея, ідея нескореного духу, що своїм корінням виростає з повоєнного часу. А поряд - земне і піднесене кохання, що живить історичну канву інтригою життя. Повість захоплює драматизмом настроїв, відкритістю голосу, документальністю часу.

Перед Романом Ярим життя не стелило барвистих килимів, бо час був не той і люди не ті. Навіть з найближчими друзями треба було "тримати язик за зубами", аби через необачність не позбутися голови. Виходець із хазяйновитої родини, він понад усе любив коней і

землю, і будь-яке інше ремесло його не захоплювало, хоча життя, підпорядковане вибрикам часу, змусило опанувати шевську справу, а також попробувати і заводського хліба.

Горе, якого з кожним днем більшало, залишало відбиток до росості і розуміння в Романовій душі. Свідченням цього є сцена прощання з найближчими сусідами Назарчуками, а особливо з Надею - коханою дівчиною, на яку в густих нетрях Сибіру чигала підступна смерть.

Сірі й похмурі дні заступали світлі будні густою мрякою. Те, що довелося спостерігати Романові у Рівному, судомним щемом пройняло усе його єство.

"Два грузовики із критими кузовами... почали повільно задекувати до шибениць, чмихаючи смердючим газом. Зупинилися якраз під звисаючими вір'ювками. Чийсь чілкі руки розсунули завішений брезент і потягли одну за одною ці вір'ювки в кузов. Почувся глухий шум - певно пручалися ті, кому накидали петлі на шию. І враз дзвінкий, дуже знайомий Романові голос вирвався із-за брезентового запинала:

- Слава Україні!..

... Грузовики гаркнули моторами і посунули від шибениць. А з кузовів зсунулося шестero чоловік і загодалося на вір'ювках. Четверо одразу обвіслило без руху, а двоє ще кілька разів сіпнулося. В усіх їх руки були зв'язані ззаду.

Цей знайомий голос Івана, який колись виміняв на лошицю юньюго вороного, пекучим лезом різонув серце. "Ой, Іване, Іване, не виніс тебе вороний із енкаведистської западні, не вберіг від чужинецьких лап..."

Трагічну канву сюжету наповнює і вбивство Василя - Петрового брата. І сам Петро, найкращий Романів друг, потрапляє у "пастку", з якої йому, правда, вдається втекти. Та чи ж надовго?

Недоречна куля підстерегла Й Романа неподалік від лісу, куди він прямував за дровами. І навіть перепели, які щойно було затіяли з ним гру в густих польових травах, нараз стихли, "а тоді враз усі задзвонили-заплакали: "В путь підем! В путь підем!"

Уже сама назва повісті "Плач

Євген
ШМОРГУН

ПЛАЧ ПЕРЕПЕЛА

перепела" наштовхує на трагічний кінець. Устами свого героя дядька Кирила автор тлумачить, чому ж все-таки перепели плачуть, а не співають:

"Дорога до теплих країв далека й тяжка. На ній сила-силенна птаства марно пропадає. От перепели й плачуть, бо комусь же треба оплакувати загиблих".

Чи не таким далеким був і наш шлях до незалежності, поки, нарешті, світ не визнав українців як націю? А скільки пропало отого нашого безневинного "птаства" в ГУлагах! Розтоптане енкаведистським каблуком за свою патріотичну ідейність, злягло воно в Сибірах і на Соловках. Лише тепер ми можемо відверто оплакати загиблих, повернувшись на Батьківщину хоча б їхні імена. Ота гірка, до болю пекуча сторінка історії нарешті дійшла до нас і жагою правди заголосила, як оте напівзадушне "Слава Україні!..", що вихопилося з-за брезентової завіси і довго відлунювало у Романових вухах.

Як жорстоко, несправедливо розпорядився час. "Хіба він, Роман, ходив до когось красти? Чи на шляху розбійничав? Чи іздив у чужий край наводити свої порядки?.. Чим же він завинив? І перед ким?.."

Повість читається невимушено. Легкий стиль захоплює інтригою подій. Автор володіє екстрасенсорикою слова і вмінням оживити реальність панорамою життя, такого ж напруженоого, як і сам час.

Тетяна МАРЦИНЮК,
кандидат Філологічних наук.